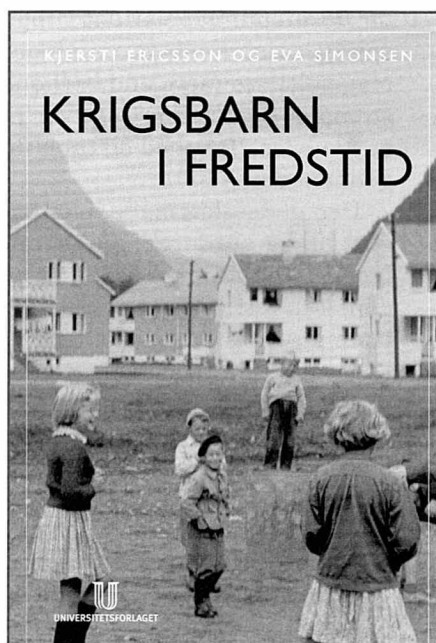

TYSKERPIGERNES BØRN

Morten Thing anmelder:

Kjersti Ericsson og Eva Simonsen:
KRIGSBARN I FREDSTID.
Universitetsforlaget, Oslo 2005
240 s., 319 N.Kr.

I kølvandet på anden verdenskrig fulgte et opgør af en særlig art. Ikke med politikerne, som i Danmark stort set gik fri. Ikke med værnemagerne, som kun fik mindre straffe. Og heller ikke med tyskerne håndlangere, som i en vis udstrækning faktisk blev straffet efter deres forbrydelser. Nej, jeg tænker på de kvinder, som havde haft kærlighedsforhold eller blot seksuelle forhold til de tyske soldater. I alle de europæiske lande kom det tilsyneladende til *indfangninger, afklædninger og klipninger*.

Fuldstændig som ved lynchninger i USA var der tale om massetildragelser og ikke nattens gerninger. Budskabet i disse overfald kan vel opsummeres således: "Dine kønsorganer tilhører i krigstid ikke dig selv, men nationen. At du har fulgt din egen lyst var således en unational gerning. Vi straffer dig i folkets vredes navn ved at gøre dig til et ikke-seksuelt væsen ved at klippe dit hår. Vi vil ikke røre ved din ulækre krop og dine ulækre organer."

Hvor den erobrende hær kan påtvinge den erobrede befolknings kvinder sin seksualitet i form af voldtægter, så er reaktionen hos den befriede befolkning ikke voldtægt, men fornægtelsen af den seksuelle krop hos tyskerpigerne.

Hvor forkastelig klipningerne var, og hvor gådefuld selve handlingen var, så var der dog en klar relation mellem de to parter: den ene part havde gjort noget, som den anden ikke brød sig om. Når vi derimod vender os til behandlingen af tyskerpigernes børn, så er den behandling, som de blev udsat for i efterkrigstiden fuldstændig blottet for denne gensidighed. Børnenes forseelse var at have den mor og far, de nu havde.

I Norge var der mellem 10 og 12.000 krigsbørn, som de kaldes. Allerede den 9. juli 1945 nedsatte Stortinget et udvalg, som skulle tage stilling til et forslag, som var blevet diskuteret offentligt, nemlig ideen om at deportere de 8.000 krigsbørn, som man kendte, til Tyskland eller et andet land. Udvalget afviste imidlertid enstemmigt tanken om at deportere børnene. Derimod åbnede udvalget for at sende nogle af børnene til lande som Sverige, USA, Australien, Schweiz og Argentina. Børn som man måtte regne med ikke kunne få nogen god opvækst hos moren eller nære slægtninge.

Af forskellige grunde blev det ikke til noget med at sende børnene ud af landet. Tværtimod fik man flere hjem til Norge, end man havde regnet med. Det skyldtes, at den nazistiske organisation *Lebensborn*, som tog sig af krigsbørnene under krigen og registrerede dem, havde sendt en del af dem til adoption i Tyskland. Nogle af disse børn endte på børnehjem, hvor deres 'norske identitet' gjorde, at de som relativt store (6-8 år) blev sendt 'hjem' til Norge.

Disse detaljer fremgår af bogen *Krigsbarn i fredstid* af kriminologen Kjersti Ericsson og specialpædagogen Eva Simonsen, som er del af et større norsk projekt om, hvordan det gik til at Norge fik et krigsbørnsproblem. Denne del af projektet bygger på 110 interviews lavet med voksne i tresserne, som havde startet livet som krigsbørn. Disse interviews har de brugt som råmateriale i en systematisk afsøgning af spørgsmålet: hvordan har deres liv formet sig.

Det er på mange måder en barsk og meget bevægende bog. For der er ingen tvivl om, at krigsbørnene kom til at lide en straf for deres mors fejltrin. Bogen kan jo af gode grunde ikke prætendere at være statistisk dækkende. Når forfatterne udtaler sig om typiske skæbner, hviler udsagnene på fremherskende former i disse 110 fortællinger. Hvordan de andre 10.000 har oplevet det, ved vi ikke så meget om ud fra denne bog. Alligevel tror man dem, hvilket i høj grad skyldes den varsomhed, hvorved de selv tolker typiske mønstre ind i materialet.

Krigsbørnene kunne vokse op med

moren, de kunne vokse op med familien, de kunne være på børnehjem eller bortadopterede. I hvert tilfælde mødte der dem forskellige former for problemer, som på den ene eller anden måde var et krigsbørnsproblem. Bortset fra de få tilfælde, hvor mor og barn var fulgt med faren til Tyskland, voksede de alle op med det komplicerede spørgsmål: hvem er min far? Men for en del af børnehjemsbørnene og for de adopterede var det suppleret af spørgsmålet: hvem er min mor. Ofte vidste omgivelserne mere end børnene, og de blev stemplet som 'tyskerunge' og 'horeunge' af andre børn. Tavshed og tabu fulgte dem gennem deres liv.

Den gådefulde måde, mødrenes seksualitet bliver vurderet på af samfundet, går igen i forhold til børnene. En række af dem kan fortælle om seksuelle overgreb på både piger og drenge fra omgivelserne. Det kan være familjemedlemmer, ansatte på børnehjemmene eller andre i nærmiljøet, som synes at børnenes lavstatus indebærer en ret til at krænke dem seksuelt. Eller er det sådan, at det seksualiserede syn på moren nærmest automatisk smitter barnet?

Også skolen, nærmiljøet og de offentlige myndigheder bidrog til den dobbelthed af stempeling og tabuisering, som også mødte børnene i familjerne. De gengivne historier om børneværnet eller om børn, som blev anbragt indenfor åndssvageforsorgen, er rystende læsning. Man mente simpelthen, at med den mentale defekt, mødrene havde udvist, måtte en meget stor del af børnene også blive defekte, fx åndssvage.

Det skal siges, at der i bogen optræder både mødre, familjer og udenforstående voksne, som bryder med dette mønster og midt imod samfundets marginalisering af krigsbørnene kæmper for eller ligefrem sikrer dem et værdigt og oprejst børneliv. I det hele taget er det en bog, som taler stærkt til ens følelser.

Bogens råmateriale er som sagt især de 110 interviews. Disse interviews er brudt op til stykker af fortælling eller blot information, som samles under bestemte synsvinkler. Og sådan må det være i en videnskabelig bog. Men ikke mindst på grund af stoffets dramatiske karakter, men også

fordi 'informanterne', som forfatterne kalder fortællerne, har navne, søger man som læser bag om opsplittningen og gendanner den enkeltes historie. Det anti-narrative ved selve formen modarbejdes af stoffet. Det giver en voldsom spænding i bogen, hvor man undervejs faktisk føler, at forfatterne har det på samme måde som én selv, at de i deres forsøg på at skabe overblik, øver vold mod den enkelte livsfortælling. Jeg ved ikke, hvordan det ellers kunne gøres eller om det overhovedet er et problem, man kan løse, hvis man vil have overblik.

I Danmark har Anette Warring tidligere givet 'tyskerpigerne' stemme i sin bog *Tyskerpiger* fra 1994. Men børnene er kun undtagelsesvis kommet til orde i erindringsbøger. Formentlig kunne man fortælle den samme historie på dansk grund. Men herhjemme er regeringen jo kun interesseret i forskning om den kolde krig, hvis det ikke lige er naturvidenskab. Så det bliver nok ikke til noget. Men vi har til alt held så den norske undersøgelse. Og denne del af den var stærk tobak for dem anmelder.